Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

17. märts 2016*

Eelotsusetaotlus — Eelotsuse kiirmenetlus — Määrus (EÜ) nr 604/2013 — Rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumid ja mehhanismid — Artikli 3 lõige 3 — Liikmesriikide õigus saata taotleja turvalisse kolmandasse riiki — Artikkel 18 — Vastutava liikmesriigi kohustused vaadata taotleja tagasivõtmisel taotlus läbi — Direktiiv 2013/32/EL — Rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühised nõuded — Rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine

Kohtuasjas C-695/15 PPU,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bírósági (Debreceni töö- ja halduskohus, Ungari) 18. detsembri 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 23. detsembril 2015, menetluses

Shiraz Baig Mirza

versus

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud C. Lycourgos, E. Juhász, C. Vajda (ettekandja) ja K. Jürimäe,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikus menetluses ja 22. veebruari 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— S. B. Mirza, esindajad: *ügyvéd* R. Miskolczi, *ügyvéd* B. Pohárnok, *ügyvéd* T. Fazekas ja *ügyvéd* G. Győző,

— Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, esindaja: Á. Szép,

— Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja G. Koós,

— Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller ja T. Henze,

* Kohtumenetluse keel: ungari.

— Madalmaade valitsus, esindaja: M. de Ree,

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Condou-Durande ja A. Tokár,

olles 8. märtsi 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT L 180, lk 31; edaspidi „Dublini III määrus“), artikli 3 lõike 3 ja artikli 18 lõike 2 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud S. B. Mirza ja Bevándorlási és Állampolgársági Hivatali (kodakondsus- ja migratsiooniamet) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab viimase otsust tunnistada S. B. Mirza esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus vastuvõetamatuks ja saata ta Ungarist välja.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Dublini III määrus

3 Dublini III määruse põhjenduses 12 on märgitud:

„Lisaks tuleks kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi [2013/32] (rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta) [(ELT L 180, lk 60)], piiramata menetluslike tagatistega seotud sätete kohaldamist, mida reguleeritakse käesoleva määrusega, mille kohaldamise suhtes kehtivad nimetatud direktiiviga seatud piirangud, mida on täpsustatud nimetatud direktiivis.“

4 Selle määruse artiklis 1 on määruse ese määratletud järgmiselt:

„Käesolevas määruses sätestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest („vastutav liikmesriik“).“

5 Määruse artiklis 3 „Juurdepääs rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise menetlusele“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid vaatavad läbi selliste kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute rahvusvahelise kaitse taotlused, kes taotlevad rahvusvahelist kaitset mõne liikmesriigi territooriumil, sealhulgas piiril või transiidialal. Taotluse vaatab läbi üks liikmesriik, kelleks on III peatükis sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik.

2. Kui käesolevas määruses loetletud kriteeriumide põhjal ei saa vastutavat liikmesriiki määrata, vastutab taotluse läbivaatamise eest esimene liikmesriik, kellele rahvusvahelise kaitse taotlus esitati.

Kui taotlejat ei ole võimalik üle anda liikmesriigile, kes algselt määrati vastutavaks, sest on piisavalt alust arvata, et selle taotluse läbivaatamise menetluses on süsteemsed vead ning taotlejate vastuvõtutingimused selles liikmesriigis võivad endaga kaasa tuua ebainimliku või alandava kohtlemise Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses, jätkab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viiv liikmesriik III peatükis sätestatud kriteeriumide kontrollimist, et teha kindlaks, kas üks järgmistest kriteeriumidest võimaldab määrata mõne muu liikmesriigi vastutavaks liikmesriigiks.

Kui üleandmine ei ole võimalik käesoleva lõike alusel ühelegi liikmesriigile III peatükis sätestatud kriteeriumide alusel või esimesele liikmesriigile, kus taotlus esitati, saab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viivast liikmesriigist vastutav liikmesriik.

3. Iga liikmesriik säilitab õiguse saata taotleja turvalisse kolmandasse riiki vastavalt direktiivis 2013/32/EL sätestatud eeskirjadele ja tagatistele.“

6 Dublini III määruse artikli 7 „Kriteeriumide tähtsusjärjestus“ lõikes 2 on ette nähtud:

„Käesolevas peatükis esitatud kriteeriumide kohaselt määratakse vastutav liikmesriik olukorra põhjal, mis valitses hetkel, mil taotleja esitas esimest korda rahvusvahelise kaitse taotluse mõnele liikmesriigile.“

7 Määruse artikkel 18 „Vastutava liikmesriigi kohustused“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesoleva määruse kohaselt vastutav liikmesriik on kohustatud:

[…]

c) võtma artiklites 23, 24, 25 ja 29 sätestatud tingimustel tagasi kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku, kes on läbivaatamise käigus taotluse tagasi võtnud ja esitanud taotluse mõnes muus liikmesriigis või kes viibib elamisloata mõne muu liikmesriigi territooriumil;

[…]

2. […]

Lõike 1 punkti c reguleerimisalasse jäävatel juhtudel, kui vastutav liikmesriik on katkestanud taotluse läbivaatamise pärast seda, kui taotleja on oma taotluse tagasi võtnud enne esimese astme sisulise otsuse tegemist, tagab nimetatud liikmesriik, et taotlejal on õigus esitada palve, et ta taotluse läbivaatamine viidaks lõpule, või esitada uus rahvusvahelise kaitse taotlus, mida ei käsitata korduva taotlusena, nagu see on määratletud direktiivis [2013/32]. Selliste juhtumite puhul tagavad liikmesriigid, et taotluse läbivaatamine viiakse lõpule.

[…]“

8 Määruse artikli 26 „Üleandmisotsusest teatamine“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Kui palve saajaks olev liikmesriik nõustub taotleja või muu artikli 18 lõike 1 punktis c või d osutatud isiku vastu võtma või tagasi võtma, teatab palve esitajaks olev liikmesriik asjaomasele isikule otsusest anda ta üle vastutavale liikmesriigile ning vajaduse korral ka otsusest jätta ta rahvusvahelise kaitse taotlus läbi vaatamata. Kui asjaomast isikut esindab õigusnõustaja või muu nõustaja, võib liikmesriik teavitada kõnealusest otsusest asjaomase isiku asemel nimetatud õigusnõustajat või muud nõustajat ning vajaduse korral edastada otsuse asjaomasele isikule.“

9 Sama määruse artikli 27 „Õiguskaitsevahendid“ lõikes 1 on sätestatud:

„Taotlejal või muul artikli 18 lõike 1 punktis c või d osutatud isikul on õigus tõhusale õiguskaitsele üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.“

Direktiiv 2013/32

10 Direktiivi 2013/32 artikli 28 „Menetlus taotluse kaudse tagasivõtmise või sellest loobumise korral“ lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Kui on piisav alus arvata, et taotleja on oma taotluse kaudselt tagasi võtnud või sellest loobunud, tagab liikmesriik, et menetlev ametiasutus teeb kas otsuse taotluse läbivaatamise lõpetamise kohta või juhul, kui menetlev ametiasutus peab taotlust selle sisu piisava läbivaatamise järel kooskõlas [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta] direktiivi 2011/95/EL[, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT L 337, lk 9)] artikliga 4, lükkab taotluse tagasi.

Liikmesriigid võivad eeldada, et taotleja on oma rahvusvahelise kaitse taotluse kaudselt tagasi võtnud või sellest loobunud, eelkõige juhul kui on kindlaks tehtud, et:

[…]

b) taotleja varjab end või on lahkunud loata oma elukohast või kohast, kus teda hoiti, ilma et ta oleks mõistliku aja jooksul pädeva ametiasutusega ühendust võtnud, või kui taotleja ei ole mõistliku aja jooksul täitnud kohustust kohale ilmuda või muul viisil ühendust võtta, välja arvatud juhul, kui taotleja tõestab, et ta ei saanud seda teha temast mitteolenevatel põhjustel.

Liikmesriigid võivad käesolevate sätete rakendamisel kehtestada tähtajad või suunised.

2. Liikmesriigid tagavad, et taotlejal, kes võtab pädeva ametiasutusega uuesti ühendust pärast seda, kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud otsus taotluse läbivaatamise lõpetamise kohta on vastu võetud, on õigus nõuda oma juhtumi uut läbivaatamist või õigus esitada uus taotlus, mille suhtes ei kohaldata artiklites 40 ja 41 osutatud menetlust.

[…]

Liikmesriigid võivad lubada tuvastavatel asutustel jätkata taotluse läbivaatamist sealt, kus see pooleli jäi.“

11 Direktiivi 2013/32 artiklis 33 „Vastuvõetamatud taotlused“ on sätestatud:

„1. Lisaks juhtudele, kus taotlust ei vaadata läbi vastavalt [Dublini III] määrusele […], ei ole liikmesriigid kohustatud hindama, kas taotleja vastab rahvusvahelise kaitse saamise nõuetele vastavalt direktiivile [2011/95], kui taotlust peetakse vastavalt käesolevale artiklile vastuvõetamatuks.

2. Liikmesriigid võivad pidada rahvusvahelise kaitse taotlust vastuvõetamatuks ainult juhul, kui:

[…]

c) vastavalt artiklile 38 peetakse taotleja jaoks turvaliseks kolmandaks riigiks riiki, mis ei ole liikmesriik;

[…]“

12 Direktiivi artikkel 38 „Turvalise kolmanda riigi mõiste“ näeb lõigetes 2 ja 5 ette:

„2. Turvalise kolmanda riigi mõiste kohaldamise suhtes kohaldatakse siseriiklikes õiguses sätestatud eeskirju, kaasa arvatud:

a) eeskirjad, mis nõuavad taotleja ja asjaomase kolmanda riigi vahelist sidet, mille alusel oleks isikul mõistlik minna asjaomasesse riiki;

b) eeskirjad, mis käsitlevad meetodeid, mille alusel pädevad ametiasutused veenduvad, et turvalise kolmanda riigi mõistet saab kohaldada konkreetse riigi või konkreetse taotleja suhtes. Sellised meetodid hõlmavad riigi turvalisuse hindamist igal konkreetsel juhul konkreetse taotleja seisukohast ja/või üldiselt turvaliseks peetavate riikide kindlaksmääramist siseriiklikul tasandil;

c) eeskirjad, mis vastavalt rahvusvahelisele õigusele võimaldavad individuaalselt hinnata, kas asjaomane kolmas riik on konkreetse taotleja seisukohast turvaline, ning mille alusel on taotlejal vähemalt õigus vaidlustada turvalise kolmanda riigi mõiste kohaldamist põhjendusel, et kolmas riik ei ole tema konkreetset olukorda silmas pidades turvaline. Taotlejal lubatakse ka vaidlustada punkti a kohase enda ja kolmanda riigi vahelise sideme olemasolu.

[…]

5. Liikmesriigid teavitavad komisjoni korrapäraselt riikidest, mille suhtes kohaldatakse turvalise kolmanda riigi mõistet vastavalt käesolevale artiklile.“

13 Direktiivi artikli 39 „Euroopa turvalise kolmanda riigi mõiste“ lõigetes 1–3 ja 7 on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid võivad ette näha, et II peatükis kirjeldatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamist ja taotleja konkreetset olukorda arvestades tema turvalisuse kindlakstegemist ei teostata või teostatakse mittetäielikult juhtudel, kus pädev ametiasutus on asjaolude põhjal kindlaks teinud, et taotleja soovib siseneda või on sisenenud liikmesriigi territooriumile ebaseaduslikult lõike 2 kohasest turvalisest kolmandast riigist.

2. Kolmandat riiki võib lõike 1 tähenduses pidada turvaliseks kolmandaks riigiks ainult juhul, kui:

a) see riik on ratifitseerinud Genfi konventsiooni ja järgib selle sätteid geograafiliste piiranguteta;

b) selles riigis rakendatakse õigusaktidega ette nähtud varjupaigamenetlust ja

c) see riik on ratifitseerinud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning järgib selle sätteid, kaasa arvatud tõhusaid õiguskaitsevahendeid käsitlevaid nõudeid.

3. Taotlejal on lubatud vaidlustada Euroopa turvalise kolmanda riigi mõiste põhjusel, et asjaomane kolmas riik ei ole tema konkreetses olukorras turvaline.

[…]

7. Liikmesriigid teavitavad komisjoni korrapäraselt riikidest, mille suhtes vastavalt käesolevale artiklile kõnealust mõistet kohaldatakse.“

14 Direktiivi 2013/32 artikli 46 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile“ lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et taotlejal on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus seoses järgnevaga:

a) tema rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsus, kaasa arvatud otsus:

[…]

ii) lugeda taotlus vastuvõetamatuks vastavalt artikli 33 lõikele 2;

[…]

iv) mitte teostada läbivaatamist vastavalt artiklile 39;

[…]

3. Lõike 1 kohaldamiseks tagavad liikmesriigid, et tõhusa õiguskaitsevahendiga nähakse ette nii faktiliste kui ka õiguslike asjaolude, sealhulgas vajaduse korral direktiivi [2011/95] kohaste rahvusvahelise kaitse vajaduste täielik ja *ex nunc* läbivaatamine vähemalt esimese astme apellatsioonimenetluses.“

Ungari õigus

Ungari seadus varjupaigaõiguse kohta

15 2007. aasta LXXX seaduse varjupaigaõiguse kohta (menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény, *Magyar Közlöny 2007/83*; edaspidi „varjupaigaseadus“) § 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas seaduses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

i) turvaline kolmas riik: riik, mille puhul varjupaigataotluste lahendamiseks pädev ametiasutus on veendunud, et taotlejat koheldakse asjaomases kolmandas riigis kooskõlas järgmiste põhimõtetega:

ia) taotleja elu ja vabadus ei ole ohus rassi, usu, rahvuse, teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise või poliitiliste tõekspidamiste tõttu, samuti kui ei esine suure kahju oht;

ib) riigis austatakse välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõtet vastavalt Genfi konventsioonile;

ic) riigis austatakse ja kohaldatakse rahvusvahelises õiguses ette nähtud keeldu saata taotleja välja kolmandasse riiki, kus taotlejat ähvardab põhiseaduse [(Alaptörvény)] XIV artikli lõikes 2 nimetatud kohtlemine; ja

id) isikul on võimalus taotleda pagulasena tunnustamist ning saada pagulasseisundi andmise korral kaitset vastavalt Genfi konventsioonile.

[…].“

16 Varjupaigaõigust käsitleva seaduse § 45 lõike 5 kohaselt:

„Kui eespool lõigetes 1 ja 2 viidatud välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõte ei ole kohaldatav, teeb varjupaigaküsimustes pädev ametiasutus määruse, millega esiteks võetakse ära humanitaarsetel kaalutlustel antud elamisluba ja teiseks võetakse meetmed välismaalase tagasi- ja väljasaatmiseks – kui asjaomasel isikul ei ole lubatud viibida Ungari territooriumil muul alusel – vastavalt 2007. aasta seaduse nr II kolmandate riikide kodanike sissesõidu ja riigis viibimise kohta (2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról), ning määrab riiki sisenemise ja riigis viibimise keelu ajalise kestuse.“

17 Varjupaigaõigust käsitleva seaduse § 51 lõiked 1, 2 ja 4 sätestavad:

„(1) Kui Dublini määruste kohaldamise tingimused ei ole täidetud, otsustab varjupaigaküsimustega tegelev ametiasutus taotluse vastuvõetavuse üle ning selle üle, kas esinevad taotluse kiirendatud menetluses läbivaatamise tingimused.

(2) Taotlus ei ole vastuvõetav, kui

[…]

e) taotleja puhul on olemas selline kolmas riik, mida peetakse tema suhtes turvaliseks kolmandaks riigiks.

[…]

(4) Lõike 2 punkti e alusel tunnistatakse taotlus vastuvõetamatuks ainult juhul, kui

a) taotleja viibis turvalises kolmandas riigis ja tal oleks olnud võimalik selles riigis taotleda § 2 punktis i sätestatud tingimustele vastavat tõhusat kaitset;

b) taotleja läbis selle riigi territooriumi ja tal oleks olnud võimalik selles riigis taotleda § 2 punktis i sätestatud tingimustele vastavat tõhusat kaitset;

c) taotlejal on selles riigis sugulussuhted ja ta võib selle riigi territooriumile siseneda; või

d) turvaline kolmas riik taotleb pagulasseisundi tunnustamiseks tema väljaandmist.“

18 Varjupaigaõigust käsitleva seaduse § 53 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Varjupaigaküsimustega tegelev ametiasutus lükkab taotluse oma otsusega tagasi, kui ta tuvastab § 51 lõikes 2 sätestatud mõne tingimuse olemasolu.

(2) Taotluse vastuvõetamatuse tõttu läbivaatamata jätmist või kiirendatud menetluses tehtud otsusega tagasilükkamist saab kohtus vaidlustada. Kohtule kaebuse esitamisel puudub otsuse täitmist edasilükkav mõju, välja arvatud § 51 lõike 2 punkti e ja § 51 lõike 7 punkti h alusel tehtud otsuste puhul.

[…]

(5) Kohus ei või varjupaigaküsimustega tegeleva ametiasutuse otsust muuta, ta tunnistab õigusvastase haldusotsuse – välja arvatud sisulise otsuse tegemist mitte mõjutanud menetlusnormi rikkumise korral – kehtetuks ja kohustab vajaduse korral varjupaigaküsimustega tegelevat ametiasutust uut menetlust läbi viima. Kohtu menetlust lõpetava otsuse peale edasi kaevata ei saa.“

Valitsuse 21. juuli 2015. aasta määrus

19 Valitsuse 21. juuli 2015. aasta määruse nr 191/2015 (VII. 21.) riigi tasandil turvaliseks tunnistatud päritoluriikide ja turvaliste kolmandate riikide kindlaksmääramise kohta [191/2015. (VII. 21. Kormányrendelet a nemzeti szinten biztonságosnak nyilvánított származási országok és biztonságos harmadik országok meghatározásáról] (edaspidi „valitsuse 21. juuli 2015. aasta määrus“) §-s 2 on sätestatud:

„Turvalisteks kolmandateks riikideks varjupaigaõigust käsitleva seaduse § 2 punkti i tähenduses loetakse Euroopa Liidu liikmesriike ja selle kandidaatriike – välja arvatud Türgi –, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriike ning Ameerika Ühendriikide osariike, kus ei kohaldata surmanuhtlust, samuti:

1. Šveitsi,

2. Bosnia ja Hertsegoviinat,

3. Kosovot,

4. Kanadat,

5. Austraaliat,

6. Uus-Meremaad.“

20 Valitsuse 21. juuli 2015. aasta määruse § 3 lõikes 2 on sätestatud:

„Kui varjupaigataotleja viibis enne Ungari territooriumile jõudmist turvaliste kolmandate Euroopa Liidu riikide loetelus või mõne §-s 2 nimetatud turvalise kolmanda riigi territooriumil või sõitis nende territooriumilt läbi, võib ta varjupaigaseaduse kohases varjupaigamenetluses tõendada, et tema konkreetses olukorras ei olnud tal selles riigis võimalik saada tõhusat kaitset varjupaigaseaduse § 2 punkti i tähenduses.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

21 Pakistani kodanik S. B. Mirza sisenes 2015. aasta augustis ebaseaduslikult Serbia kaudu Ungari territooriumile. Ta esitas 7. augustil 2015 Ungaris esimese rahvusvahelise kaitse taotluse. Tema taotluse põhjal alustatud menetluse käigus lahkus S. B. Mirza talle antud elukohast. Kodakondsus- ja migratsiooniamet lõpetas taotluse läbivaatamise 9. oktoobri 2015. aasta otsusega, lugedes taotluse vastavalt direktiivi 2013/32 artikli 28 lõike 1 punktile b vaikimisi tagasi võetuks.

22 Seejärel leiti S. B. Mirza üles Tšehhi Vabariigist, kui ta üritas jõuda Austriasse. Tšehhi ametiasutused palusid Ungaril asjaomane isik tagasi võtta; Ungari rahuldas selle palve vastavalt Dublini III määruse artikli 18 lõike 1 punktile c.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul ei ilmne talle esitatud toimikumaterjalidest, et Tšehhi ametiasutused oleksid tagasivõtmise menetluses teadnud Ungari õigusaktide või Ungari ametiasutuste praktikat, mille kohaselt tuleb S. B. Mirza esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse puhul kõigepealt hinnata selle vastuvõetavust, mis võib asjaolu tõttu, et Serbia Vabariik kuulub Euroopa Liidu kandidaatriigina Ungari õiguses määratletud turvaliste riikide loetellu, lõppeda huvitatud isiku Serbiasse saatmisega ilma tema taotlust sisuliselt läbi vaatamata.

24 Pärast Ungarisse tagasivõtmist esitas S. B. Mirza 2. novembril 2015 teise taotluse rahvusvahelise kaitse saamiseks Ungaris.

25 Selle taotluse alusel on alustatud teist menetlust, mille käigus rakendati asjaomase isiku suhtes kinnipidamist.

26 S. B. Mirza kuulati teises menetluses ära 2. novembril 2015. Ärakuulamise käigus teavitas kodakondsus- ja migratsiooniamet taotlejat sellest, et tema rahvusvahelise kaitse taotluse võib jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata, kui ta ei tõenda, et Serbiat ei saa tema konkreetset olukorda arvesse võttes pidada tema suhtes turvaliseks kolmandaks riigiks. Asjaomane isik ütles oma vastuses, et tal ei ole Serbias turvaline olla.

27 Kodakondsus- ja migratsiooniamet jättis S. B. Mirza taotluse 19. novembril 2015 vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata, põhjusel et huvitatud isiku puhul on olemas turvaline kolmas riik ehk Serbia, mis valitsuse 21. juuli 2015. aasta määruse §-ga 2 on kvalifitseeritud turvaliseks kolmandaks riigiks. Kodakondsus- ja migratsiooniamet märkis oma otsuses, et huvitatud isik oleks võinud tõendada, et tema konkreetset olukorda arvesse võttes ei ole Serbia turvaline kolmas riik, kuid ta ei teinud seda. Selles otsuses nägi kodakondsus- ja migratsiooniamet ette asjaomase isiku tagasi- ja väljasaatmismeetmed.

28 S. B. Mirza esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule otsuse peale kaebuse, väites et ta ei soovi, et ta saadetaks tagasi Serbiasse, kus tal ei oleks turvaline olla.

29 Neil tingimustel otsustas Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Debreceni halduse ja töökohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [Dublini III] määruse […] artikli 3 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et

a) liikmesriigid saavad kasutada õigust saata taotleja turvalisse kolmandasse riiki ainult enne vastutava liikmesriigi kindlaksmääramist või ka pärast seda;

b) kas tõlgendus on erinev juhul, kui liikmesriik teeb Dublini III määruse artikli 7 lõike 2 ning III peatüki alusel kindlaks, et ta on vastutav liikmesriik, mitte siis, kui taotlus esitatakse esimest korda temale, vaid siis, kui ta võtab taotleja teisest liikmesriigist vastu üleandmiseks või tagasivõtmiseks Dublini III määruse V ja VI peatüki kohaselt?

2. Juhul kui esimese küsimuse kohta antud Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt saab liikmesriik kasutada õigust saata taotleja turvalisse kolmandasse riiki ka pärast Dublini III määrusest tuleneva menetluse kohast üleandmist, siis

kas Dublini III määruse artikli 3 lõiget 3 on võimalik tõlgendada nii, et liikmesriigid võivad seda õigust kasutada ka siis, kui üleandvale liikmesriigile ei ole Dublini määrusest tuleneva menetluse käigus teatavaks tehtud selle õiguse kasutamist puudutavaid konkreetseid liikmesriigi õigusnorme ning kohaldatavat liikmesriigi praktikat?

3. Kas Dublini III määruse artikli 18 lõiget 2 on võimalik tõlgendada nii, et artikli 18 [lõike 1] punkti c alusel tagasi võetud taotleja suhtes tuleb menetlust jätkata selles menetluse staadiumis, milles see eelnevas menetluses pooleli jäi?“

Kiirmenetlus

30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas taotluse lahendada käesolev eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 alusel eelotsuse kiirmenetluses.

31 Nimetatud kohus põhjendab taotlust eelkõige sellega, et S. B. Mirza suhtes rakendati põhikohtuasjas käsitletava rahvusvahelise kaitse taotluse menetluses kuni 1. jaanuarini 2016 kinnipidamismeedet, mida selles küsimuses pädev liikmesriigi kohus võib pikendada.

32 Vastuseks Euroopa Kohtu järelepärimisele andis eelotsusetaotluse esitanud kohus 6. jaanuaril 2016 teada, et nimetatud meedet on pikendatud kuni S. B. Mirza esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse suhtes lõpliku otsuse tegemise kuupäevani või juhul, kui seda otsust ei ole tehtud 1. märtsiks 2016, kuni selle kuupäevani. Ühtlasi ilmneb teabest, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus on Euroopa Kohtule esitanud, et pärast 1. märtsi 2016 võidakse kinnipidamismeedet uuesti pikendada kuni 60 päevaks, tingimusel et kinnipidamise kogukestus ei ületa kuut kuud.

33 Esmalt olgu märgitud, et käesolev eelotsusetaotlus käsitleb Dublini III määruse tõlgendamist, nimetatud määruse puhul on aga tegemist ELTL kolmanda osa V jaotises „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala“ reguleeritava valdkonnaga. Seega võib eelotsusetaotluse lahendada eelotsuse kiirmenetluses.

34 Järgmiseks tuleb kiireloomulisuse tingimusega seoses vastavalt Euroopa Kohtu praktikale arvesse võtta asjaolu, et põhikohtuasjas asjassepuutuvalt isikult on käesoleval ajal võetud vabadus ja tema jätkuv kinnipidamine sõltub põhikohtuasja lahendusest (vt selle kohta kohtuotsus Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 24). Olgu lisatud, et asjassepuutuva isiku olukorda tuleb hinnata lähtuvalt sellest, milline see on kuupäeval, mil vaadatakse läbi eelotsusetaotluse kiirmenetluses lahendamise taotlus (vt selle kohta kohtuotsus N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punkt 40).

35 Käesoleval juhul on esiteks selge, et nimetatud kuupäeval oli S. B. Mirzalt võetud vabadus. Teiseks tuleb märkida, et huvitatud isiku jätkuv kinnipidamine sõltub põhikohtuasja lahendusest, kuivõrd põhikohtuasjas arutatakse S. B. Mirza esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse tagasilükkamise seaduslikkuse küsimust. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest ilmneb nimelt, et S. B. Mirza suhtes rakendatud kinnipidamismeede määrati selle taotluse läbivaatamise menetluses.

36 Neil asjaoludel otsustas Euroopa Kohtu neljas koda 11. jaanuaril 2016 ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist rahuldada eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlus lahendada eelotsusetaotlus kiirmenetluses.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

37 Esimene küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 3 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik võib õigust saata rahvusvahelise kaitse taotleja turvalisse kolmandasse riiki kasutada ka pärast seda, kui nimetatud liikmesriik tunnistab tagasivõtmise menetluses selle määruse alusel, et on liikmesriik, kes vastutab niisuguse rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, mille on esitanud taotleja, kes lahkus nimetatud liikmesriigist enne tema esimese rahvusvahelise kaitse taotluse kohta sisulise otsuse tegemist.

38 Kõigepealt tuleb märkida, et Dublini III määruse eesmärk on sätestada kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest.

39 Dublini III määruses ei ole õigusnorme, mis välistaks taotleja saatmise turvalisse kolmandasse riiki ei enne ega pärast vastutava liikmesriigi määramist, vaid see määrus piirdub rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumide ja mehhanismide kehtestamisega.

40 Tuleb nõustuda Saksamaa valitsusega, kes rõhutas kohtuistungil, et nimetatud määruse artikli 3 lõige 3, kus ei ole ette nähtud mingit ajalist piirangut, sätestab, et iga liikmesriik „säilitab“ õiguse saata rahvusvahelise kaitse taotleja turvalisse kolmandasse riiki. Nimetatud sätte sõnastuse kohaselt on see õigus „igal liikmesriigil“ ning seda tuleb teostada „vastavalt direktiivis [2013/32] sätestatud eeskirjadele ja tagatistele.“

41 Peale selle tuleneb Dublini III määruse põhjendusest 12, et lisaks tuleks kohaldada direktiivi 2013/32, piiramata selles määruses ette nähtud menetluslike tagatistega seotud sätete kohaldamist, arvestades nimetatud direktiiviga seatud piiranguid.

42 Niisiis võivad Euroopa ühise varjupaigasüsteemi raames, mille lahutamatud osad Dublini III määrus ja direktiiv 2013/32 on, turvalise kolmanda riigi mõistet kohaldada kõik liikmesriigid sõltumata sellest, kas tegemist on liikmesriigiga, kes on määratud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutavaks liikmesriigiks vastavalt Dublini III määruse III peatükile, või kõigi ülejäänud liikmesriikidega sama määruse artikli 3 lõike 3 alusel.

43 Järgmiseks tuleb direktiivi 2013/32 artikli 33 kohta, mida silmas pidades on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas liikmesriigil on õigus saata rahvusvahelise kaitse taotleja tagasi turvalisse kolmandasse riiki pärast seda, kui nimetatud liikmesriigi vastutus selle taotluse läbivaatamise eest on Dublini III määruse alusel kindlaks määratud, tõdeda, et see artikkel, mille eesmärk on leevendada rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kohustust, määratledes juhud, millal niisugune taotlus loetakse vastuvõetamatuks, ei piira kuidagi selle määruse artikli 3 lõikes 3 sätestatud õiguse saata niisugune taotleja turvalisse kolmandasse riiki kohaldamisala.

44 Sõnastuse „[l]isaks juhtudele, kus taotlust ei vaadata läbi vastavalt [Dublini III] määrusele“ kasutamine direktiivi 2013/32 artikli 33 lõikes 1 ei anna alust teistsugusele järeldusele jõudmiseks.

45 Selle sõnastusega peetakse nimelt silmas juhtumeid, mis lisanduvad selles määruses ette nähtud juhtudele, nagu rahvusvahelise kaitse taotleja üleandmine vastutavale liikmesriigile vastavalt sama määruse artikli 26 lõikele 1, mille korral rahvusvahelise kaitse taotlusi ei vaadata läbi. Seega ei piira nimetatud direktiivi sõnastus Dublini III määruse artikli 3 lõike 3 kohaldamisala.

46 Järelikult ei takista asjaolu, et liikmesriik on end tunnistanud vastutavaks rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastavalt Dublini III määrusele, seda liikmesriiki seejärel saatmast taotlejat turvalisse kolmandasse riiki.

47 Seda järeldust ei sea kahtluse alla mainitud määruse artikli 18 lõike 2 teises lõigus sätestatud kohustus, mille kohaselt „[liikmesriigid tagavad], et taotluse läbivaatamine viiakse lõpule“.

48 Siinkohal tuleb märkida, et nimetatud säte piirdub vastutavate liikmesriikide teatavate kohustuste määratlemisega, nähes muu hulgas ette, et niisugune liikmesriik peab tagama taotluse läbivaatamise lõpuleviimise, kuid see ei puuduta õigust saata taotleja turvalisse kolmandasse riiki.

49 Dublini III määruse artikkel 18 ei piira niisiis selle määruse artikli 3 lõike 3 kohaldamisala, sealhulgas ka liikmesriigi suhtes, kes tunnistab tagasivõtmise menetluses, et on vastutav niisuguse rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, mille esitas taotleja, kes lahkus nimetatud liikmesriigist enne tema esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse kohta esimese astme sisulise otsuse tegemist.

50 Dublini III määruse artikli 18 lõikele 2 teistsugune tõlgendus teeks erandi selle määruse artikli 3 lõikest 3, võttes liikmesriikidelt, kes võtavad selle määruse artikli 18 lõike 1 punkti c alusel taotleja tagasi, võimaluse saata see taotleja turvalisse kolmandasse riiki. Nimetatud artikli 3 lõikes 3 ei ole aga ühtegi viidet niisugusele erandile ja seda erandit ei saa põhjendada Dublini III määruse ühegi eesmärgiga.

51 Kui liikmesriikidel keelataks niisugustel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kasutada Dublini III määruse artikli 3 lõikes 3 sätestatud õigust, oleks selle tagajärg see, et taotleja, kes on oma taotluse läbivaatamise lõpuleviimist ära ootamata põgenenud muusse liikmesriiki kui see, kus ta taotluse esitas, oleks vastutavasse liikmesriiki tagasivõtmisel soodsamas olukorras kui taotleja, kes ootas oma taotluse läbivaatamise lõpuleviimise ära vastutavas liikmesriigis.

52 Niisugune tõlgendus võiks ajendada kolmandate riikide kodanikke ja kodakondsuseta isikuid, kes on ühes liikmesriigis esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse, liikuma teistesse liikmesriikidesse, põhjustades seeläbi täiendavaid liikumisi, mida Dublini III määrusega just soovitakse vältida, nähes ette ühtsed mehhanismid ja kriteeriumid vastutava liikmesriigi määramiseks.

53 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 3 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik võib õigust saata rahvusvahelise kaitse taotleja turvalisse kolmandasse riiki kasutada ka pärast seda, kui nimetatud liikmesriik tunnistab tagasivõtmise menetluses selle määruse alusel, et on vastutav niisuguse rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, mille on esitanud taotleja, kes lahkus nimetatud liikmesriigist enne tema esimese rahvusvahelise kaitse taotluse kohta sisulise otsuse tegemist.

Teine küsimus

54 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 3 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus rahvusvahelise kaitse taotleja saatmine turvalisse kolmandasse riiki, kui taotlejat vastutavale liikmesriigile üleandvale liikmesriigile ei ole tagasivõtmise menetluse käigus teatavaks tehtud siseriiklikke õigusnorme, mida taotlejatele turvalisse kolmandasse riiki saatmisel kohaldatakse, ega selles valdkonnas pädevate ametiasutuste kohaldatavat praktikat.

55 Käesoleval juhul ilmneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et Ungari õigusaktidega on kehtestatud eeldus, et rahvusvahelise kaitse taotlused, mille on esitanud Serbiast – mida Ungari õiguses loetakse turvaliseks kolmandaks riigiks – Ungari territooriumile saabunud isikud, kes ei ole esitanud selles kolmandas riigis rahvusvahelise kaitse taotlust, on vastuvõetamatud.

56 Selles kontekstis tuleb kõigepealt märkida, et tagasivõtmise menetluse puhul ei pane Dublini III määrus vastutavale liikmesriigile kohustust teavitada üleandvat liikmesriiki siseriiklikest õigusnormidest taotlejate turvalisse kolmandasse riiki saatmise kohta ega selle valdkonna halduspraktikast.

57 Siinkohal tuleb tõdeda, et turvalise kolmanda riigi mõistet puudutav siseriiklik õigus ja praktika ei mõjuta vastutava liikmesriigi määramist ja taotleja üleandmist selles liikmesriigis.

58 Järgmiseks tuleb märkida, et kuigi direktiivi 2013/32 artikli 38 lõikes 5 on nõutud, et liikmesriigid teavitaks komisjoni korrapäraselt riikidest, mille suhtes turvalise kolmanda riigi mõistet kohaldatakse, ei kohusta see vastutavat riiki taotleja tagasivõtmisel teavitama üleandvat liikmesriiki oma siseriiklikest õigusnormidest turvaliste kolmandate riikide kohta ega pädevate ametiasutuste kohaldatavast praktikast selles valdkonnas.

59 Viimaseks tuleb nentida, et asjaolu, et vastutav liikmesriik ei teavita üleandvat liikmesriiki oma siseriiklikest õigusnormidest turvaliste kolmandate riikide kohta ega oma halduspraktikast selles valdkonnas, ei kahjusta taotleja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile üleandmisotsuse ja rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsuse vaidlustamiseks.

60 Üleandmisotsuse kohta ilmneb Dublini III määruse artiklist 27, et taotlejal on õigus tõhusale õiguskaitsele üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.

61 Samas ei ole vastutav liikmesriik kohustatud taotleja tagasivõtmise menetluses teavitama üleandvat liikmesriiki oma kehtivatest õigusnormidest, mis näevad ette eelduse, et tema territooriumile nende normidega turvaliseks loetud kolmandast riigist saabunud taotleja esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus on vastuvõetamatu, kuna niisugune teavitamatajätmine ei saa taotleja õigusi kahjustada.

62 Lisaks on taotlejal vastutavas liikmesriigis vastavalt direktiivi 2013/32 artiklile 46 õigus tõhusale õiguskaitsevahendile rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtud otsuse vaidlustamiseks selle liikmesriigi kohtus, see aga võimaldab tal vastavalt selle direktiivi artiklile 38 või 39 vaidlustada lähtuvalt oma konkreetsest olukorrast otsuse, mis on tehtud turvalisi kolmandaid riike puudutavate siseriiklike õigusnormide alusel.

63 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 3 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus rahvusvahelise kaitse taotleja saatmine turvalisse kolmandasse riiki, kui taotleja vastutavale liikmesriigile üle andnud liikmesriigile ei tehtud tagasivõtmise menetluse käigus teatavaks siseriiklikke õigusnorme, mida taotlejatele turvalisse kolmandasse riiki saatmisel kohaldatakse, ega selles valdkonnas pädevate ametiasutuste kohaldatavat praktikat.

Kolmas küsimus

64 Kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 18 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelise kaitse taotleja tagasivõtmisel tuleb vastutava liikmesriigi pädevatel ametiasutustel jätkata tema taotluse läbivaatamist selles menetlusetapis, milles see eelnevas menetluses pooleli jäi.

65 Siinkohal tuleb esiteks märkida, et mainitud määruse artikli 18 lõike 2 teine lõik nõuab vastutavalt liikmesriigilt, et ta tagaks, et rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamine „viiakse lõpule“. Seevastu ei nõua see säte, et liikmesriik jätkaks rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamist teatavas konkreetses menetlusetapis.

66 Dublini III määruse artikli 18 lõike 2 teise lõigu – milles on ette nähtud, et taotlejal peab olema õigus nõuda, et tema esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse kohta tehtaks lõplik otsus kas katkestatud menetluses või uues menetluses, mida ei tohi käsitada korduva taotlusena – eesmärk on nimelt tagada taotlejale tema taotluse läbivaatamine vastavalt nõuetele, mis direktiivis 2013/32 on ette nähtud esimese taotluse läbivaatamisele esimeses astmes. Mainitud sättes ei ole seevastu ette nähtud, mis viisil peab menetlust niisuguses olukorras jätkama, ning sellega ei võeta vastutavalt liikmesriigilt võimalust tunnistada taotlus vastuvõetamatuks.

67 Teiseks on direktiivi 2013/32 artikli 28 lõike 2 viimases lõigus sõnaselgelt ette nähtud, et liikmesriigid võivad lubada rahvusvahelise kaitse taotlusi esimeses astmes läbivaatavatel ametiasutustel jätkata taotluse läbivaatamist sellest etapist, kus see pooleli jäi, kuid samas ei ole liikmesriigid kohustatud seda lubama.

68 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 18 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelise kaitse taotleja tagasivõtmisel ei kohusta see vastutava liikmesriigi pädevaid ametiasutusi jätkama tema taotluse läbivaatamist selles menetlusetapis, milles see eelnevas menetluses pooleli jäi.

Kohtukulud

69 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, artikli 3 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik võib õigust saata rahvusvahelise kaitse taotleja turvalisse kolmandasse riiki kasutada ka pärast seda, kui nimetatud liikmesriik tunnistab tagasivõtmise menetluses selle määruse alusel, et on vastutav niisuguse rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, mille on esitanud taotleja, kes lahkus nimetatud liikmesriigist enne tema esimese rahvusvahelise kaitse taotluse kohta sisulise otsuse tegemist.**

2. **Määruse nr 604/2013 artikli 3 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus rahvusvahelise kaitse taotleja saatmine turvalisse kolmandasse riiki, kui taotleja vastutavale liikmesriigile üle andnud liikmesriigile ei tehtud tagasivõtmise menetluse käigus teatavaks siseriiklikke õigusnorme, mida taotlejatele turvalisse kolmandasse riiki saatmisel kohaldatakse, ega selles valdkonnas pädevate ametiasutuste kohaldatavat praktikat.**

3. **Määruse nr 604/2013 artikli 18 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelise kaitse taotleja tagasivõtmisel ei kohusta see vastutava liikmesriigi pädevaid ametiasutusi jätkama tema taotluse läbivaatamist selles menetlusetapis, milles see eelnevas menetluses pooleli jäi.**

Allkirjad